

המוסד לביטוח לאומי – מנהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה

פרטי החוזר:

תאריך: 3.5.2018

שם החוזר: תיקון חוק – פטור ממבחן תעסוקה ל"הורה בוחר"

חוזר מס': 1495

נושא: עילות זכאות

תאריך תחולה: 1 במאי 2018

כותב החוזר: לילי דגן, עירית עמיאל, אפרת פורת

תכני החוזר:

2	מטרת החוזר
2	פתח דבר
2	הגדרות
3	קריטריונים לזכאות / תהליך העבודה
3	א. בחירה כללי:
5	ב. סיום/ביטול בחירה
7	מיצוי זכויות
7	תהליך מקוון- ראה נספח
7	רשימת תפוצה
8	נספחים

המוסד לביטוח לאומי – מנהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה

מטרת החוזר

להסביר את תיקון החוק המאפשר בחירה של ההורה הפטור ממבחן תעסוקה בשל טיפול בילד שטרם מלאו לו שנתיים, ואת תהליך העבודה שנקבע בעקבות תיקון החוק.

פתח דבר

בינואר 2018 עבר תיקון חוק שמטרתו להשוות בין הגבר לאישה בסוגיית הפטור ממבחן תעסוקה להורה לילד עד גיל שנתיים ולאפשר עילת הורה לילד גם לאחד מבני זוג שהם מאותו מין. תיקון החוק בתוקף מ-1.5.2018. עד לתיקון החוק ניתן פטור ממבחן תעסוקה להורה לילד עד גיל שנתיים רק לאישה. הפטור ניתן לאב רק אם היה הורה יחיד. על פי תיקון החוק, ברירת המחדל לפטור ממבחן תעסוקה בשל טיפול בילד שטרם מלאו לו שנתיים ניתן לאישה. אולם ההורים יכולים לבחור אחרת מי מהם יהיה ההורה הפטור ממבחן תעסוקה. יחד עם זאת, בתקנות הוחרגו מצבים שבהם לא ניתן לאב להיות "הורה בוחר" והאישה תישאר הפטורה ממבחן תעסוקה. כמו כן החוק קובע שאי אפשר לשנות את הבחירה במשך שישה חודשים אם בן הזוג השני נבחן בעילת דורש עבודה בחודש הבחירה. הכללים בחוזר זה חלים גם בבחינת זכאות של בני זוג מאותו מין שיש להם ילד שטרם מלאו לו שנתיים.

הגדרות

- תאריך בחירה: התאריך שבו מסרו בני הזוג את טופס הבחירה החתום על ידיהם למוסד לביטוח לאומי
- חודש בחירה: החודש שממנו הבחירה נכנסת לתוקף, מה-1 לחודש שלאחר קבלת טופסי הבחירה במל"ל.
- הורה בוחר: בן הזוג שעד כה לא היה פטור ממבחן תעסוקה בשל טיפול בילד עד גיל שנתיים, וכעת בוחר בפטור זה.

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

א. בחירה

כללי:

על פי הוראות החוק, ברירת המחדל היא לאם הילד והיא תהיה פטורה ממבחן תעסוקה באופן אוטומטי כפי שהיה עד היום עם זאת, ההורים יכולים לבחור מי מהם יהיה ההורה הפטור ממבחן תעסוקה. כדי לבחור נדרשת פעולה יזומה של בני הזוג, כמפורט בהמשך.
חשוב להדגיש!

- ✓ הבחירה יכולה להתבצע כבר בשלב הגשת התביעה או בכל שלב אחר בתקופת הזכאות.
- ✓ על בני זוג מאותו מין יחול אותו תהליך: על פי בחירתם יהיה אחד מהם ההורה הפטור ממבחן תעסוקה.
- ✓ משפחה מורחבת: הגבר יכול לבחור להחליף את אחת מנשותיו ולהיות פטור ממבחן תעסוקה כמי שמטפל בילד שטרם מלאו לו שנתיים.
- ✓ על פקיד התביעות להציע לבני הזוג למלא את טופס הבחירה במקרים שבהם הוא סבור שבכך יהיה מיצוי טוב יותר של זכויותיהם.

טופס בחירה:

הבחירה תתבצע על גבי טופס חדש שהוכן (בל/5523 – בחירת הורה לצורך פטור ממבחן תעסוקה), ששני ההורים חייבים לחתום עליו, מאחר שהשינוי בעילות הזכאות מחייב הסכמה של שניהם.
הטופס מצורף בנספח 2.

ממתי הבחירה נכנסת לתוקף?

הבחירה תיכנס לתוקף מה-1 לחודש שלאחר קבלת הטופס החתום בביטוח הלאומי.
על הפקיד לבחון את עילות הזכאות של בני הזוג בהתאם לבחירה: אחד מבני הזוג יהיה "הורה בוחר" והשני ייבחן בעילה אחרת, לפי מצבו.

הגבלה בששת השבועות הראשונים מיום הלידה

בששת השבועות הראשונים מהלידה האם אינה יכולה לעמוד במבחן תעסוקה על פי חוק עבודת נשים. לפיכך אם בני הזוג בחרו שהאם תהיה חייבת במבחן תעסוקה ותאריך הבחירה חל במהלך ששת השבועות שלאחר הלידה, אין להפנותה ללשכת התעסוקה. כדי לפשט את הטיפול בזכאות במקרה כזה, יש לתת לאב עילת "הורה בוחר" ולאשה יש לתת עילת שיקול דעת לחודש הלידה והחודש שאחריו, ולהדריך אותה להתייצב בלשכת שירות התעסוקה לאחר ששת השבועות הראשונים מהלידה.

המוסד לביטוח לאומי – מנהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה

דוגמה: האישה ילדה ב-10.6. בתאריך 29.6 התקבל טופס בחירה במל"ל שלפיו ההורים מבקשים שהאב יהיה "הורה בוחר".
תוקף הבחירה – מה-1 לחודש הבא, כלומר מחודש יולי.
מאחר שבחודש יולי האישה עדיין בחופשת לידה, היא תיבחן בחודש זה בעילת שיקול דעת והאב כ"הורה בוחר". החל מחודש
אוגוסט תיבחן כדורשת עבודה.

הגבלה בעילת השגחה על ילד (כולל ילד נכה), בן או בת (למעט מאושפז)

תקנה 3(ג)(1) לתקנות הבטחת הכנסה קובעת כי אין לתת פטור ממבחן תעסוקה בשל השגחה על ילד, בן או בת, אם ההורה השני
פטור בעילת טיפול בילד שטרם מלאו לו שנתיים לפי סעיף 2(א)(5) או בעילת נדחה בזקנה לפי סעיף 2(א)(4).
תקנה זו תקפה גם לאחר תיקון החוק בעניין "הורה בוחר".
לכן במצבים שבהם יש ילד שטרם מלאו לו שנתיים ובנוסף ילד הזקוק להשגחה, אי אפשר לאשר לאחד מהם פטור ממבחן תעסוקה
בשל הילד שטרם מלאו לו שנתיים (אם לילד או הורה בוחר) ולשני עילת השגחה. אחד מההורים יהיה חייב במבחן תעסוקה.

מתי הבחירה אינה אפשרית?

1. נוהל: כדי למנוע בירוקרטיה מיותרת ומבחן תעסוקה חסר משמעות, הוחלט שלא לאפשר בחירה אם הילד הקטן ביותר
הגיע לגיל שנה ועשרה חודשים (בתאריך מסירת טופס הבחירה - בשנה 9-ו חודשים).

2. בתקנות נקבע שהבחירה לא תתאפשר אם האישה מקיימת אחת מהעילות:

הריון

האישה אינה תושבת ישראל.

הרציונל: האישה פנויה לטפל בילד ופטורה ממבחן תעסוקה, גם ללא קשר לילד.

לכן במצבים אלו לא תתאפשר בחירה שונה מברירת המחדל – אם לילד.

תוקף הבחירה:

החוק מציין שני מצבים שונים לתוקף הבחירה:

א. כאשר בן הזוג שאינו ההורה הבוחר נבחן בחודש הבחירה בעילת דורש עבודה.

ב. כאשר בן הזוג שאינו ההורה הבוחר נבחן בחודש הבחירה בכל עילה אחרת שאינה דורש עבודה.

א. כאשר בן/ת הזוג שאינו ההורה הבוחר נבחן בעילת דורש עבודה בחודש הבחירה:

הבחירה מחייבת את שני בני הזוג במשך לפחות 6 חודשים רצופים, כדי לאפשר לשירות התעסוקה לקיים מבחן תעסוקה אפקטיבי.
משך זמן קצר יותר לא מאפשר תהליכי חיפוש עבודה והכשרה בשירות התעסוקה.

דוגמה: בני זוג בחרו שהגבר יהיה ההורה הבוחר ומסרו את טופס הבחירה בתאריך 2.7.

המוסד לביטוח לאומי – מנהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה

הבחירה תיכנס לתוקף מתאריך 1.8 - הזכאות תאושר לגבר בעילת הורה בוחר ולבת הזוג כדורשת עבודה.
מאחר שבחודש הבחירה האישה נבחנת כדורשת עבודה, הבחירה תחייב אותם במשך שישה חודשים לפחות, כלומר מה-1.8 עד 31.1 בשנה שלאחר מכן.

לאחר חודש ינואר וכל עוד לא ישנו את החלטתם – תמשיך הזכאות בעילות הבחירה עד להגעת הילד לגיל שנתיים.

לתשומת לב: הבחירה מחייבת במשך 6 חודשים רצופים גם אם במהלך תקופה זו השתנתה זכאות בן הזוג השני וכבר אינו חייב במבחן תעסוקה.

דוגמה: הבעל נבחן בעילת דורש עבודה והאישה נבחנת בעילת אם לילד.

ב- 5.3 בחרו שהבעל ייבחן כהורה בוחר. הבחירה תקפה מה-1.4. האישה נבחנת כדורשת עבודה.
בחודשים יולי ואוגוסט האישה מסרה מסמכים רפואיים ועונה עילת מחלה. הבעל ימשיך לקיים עילת הורה בוחר בתקופה זו. האישה תקבל גמלה בעילת מחלה ועם סיום המחלה תחזור לדרוש עבודה.
בני הזוג לא יוכלו לשנות את הבחירה מאחר שבחודש הבחירה האישה נבחנה כדורשת עבודה.

ב. כאשר בן הזוג אינו נבחן בעילת דורש עבודה בחודש הבחירה:

בני הזוג יכולים לבחור ולשנות את בחירתם לפי רצונם ואינם כבולים למשך בחירה של חצי שנה. זאת מאחר שאף אחד מהם אינו עומד במבחן תעסוקה ולא נדרשת השקעה בהכשרתם לשוק העבודה.
דוגמה: בני זוג, הבעל דורש עבודה, האישה מתמכרת לסמים, ילדה תינוק.
בתאריך 2.7 בני הזוג מסרו טופס בחירה. מחודש אוגוסט הבחירה נכנסת לתוקף.
הבעל ייבחן בעילת הורה בוחר. האישה נבחנת בעילת מתמכרת לסמים.
מאחר שבחודש הבחירה עילת האישה היא מתמכרת לסמים, הבחירה אינה מוגבלת לשישה חודשים ובאפשרותם לשנות את הבחירה בכל זמן שירצו.

ב. סיום/ביטול בחירה

רקע:

ביטול בחירה יכול להיות בעקבות הודעה של בני הזוג או ביוזמת פקיד תביעות בעקבות שינוי במצבם כגון: הריון, כניסה למאסר ועוד.

כל עוד לא יודיעו בני הזוג על שינוי – תימשך הזכאות להורה הבוחר עד שהילד יגיע לגיל שנתיים.

הודעה על ביטול תהיה בטופס ביטול הבחירה (בל/5522 - טופס שינוי בחירה הורה לילד) המצורף בנספח 3 לחוזר. על שני בני הזוג לחתום על הטופס.

ביטול לבקשת בני הזוג

המוסד לביטוח לאומי – מנהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה

בני זוג שמבקשים לבטל את הבחירה חייבים להודיע לביטוח לאומי על החלטתם בטופס בל/5222. השינוי ייכנס לתוקף מה-1 לחודש הבא.

כאשר לא ניתן לבטל את הבחירה בשל כך שטרם חלפו 6 חודשים מחודש הבחירה (בן/ת הזוג חייב במבחן תעסוקה בחודש הבחירה), אולם לדעת פקיד התביעות יש בנסיבות כדי להצדיק שינוי בחירה – יש להתייעץ עם האגף.

שינוי בעילת בת הזוג

עילת הריון: פקיד התביעות יזין לאישה עילת אם לילד (בשל הילד שטרם מלאו לו שנתיים) מהתאריך השוטף שבו נודע כי היא הרה. אין להזין עילת הריון, שכן ייווצר חוב לתקופה שמתחילת עילת הריון. במקביל יפנה פקיד התביעות את בן הזוג האחר לשירות התעסוקה במכתב ובטלפון.

שינוי אחר

אם חל שינוי אחר במשפחה המחייב את ביטול הבחירה, ייזום פקיד התביעות פנייה למשפחה כדי לעדכן ולהנחות. דוגמה: גבר שבחר להיות המטפל בילד נכנס למאסר או שבני הזוג התגרשו. על פקיד התביעות להדריך את האישה שהיא חוזרת לקיים עילת אם לילד ופטורה ממבחן תעסוקה. במקרה זה לא נדרש מילוי טופס ביטול בחירה.

נולד ילד חדש בעוד לילד המזכה בפטור ממבחן תעסוקה טרם מלאו שנתיים

אם לאחר הבחירה, הגיע מידה על לידת ילד חדש בטרם הגיע הילד המזכה לגיל שנתיים, ולא דווח על היותה בהריון עד ללידתו: לא ייתכן מצב שבו שני בני הזוג יהיו זכאים לפי סעיף 2(א)(5) כהורה לילד עד גיל שנתיים. בכל מקרה, במצב זה יש להודיע לבני הזוג על ביטול הבחירה וחובתם לבחור שוב על גבי הטופס בל/5223. יש לעדכן משוטף ולא ליצור חובות.

דוגמה: האב נבחן בעילת הורה בוחר, האם נבחנה בעילת שכר נמוך.

הגיע מידע ממערכת מבוטח על לידת ילד. בשום שלב לפני כן לא דווח על היותה בהריון. האישה עבדה עד הלידה בשכר נמוך. בשלב זה יודיע פקיד התביעות להורים על ביטול הבחירה ועל חובתם לבחור שוב.

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

המוסד לביטוח לאומי – מנהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה

מיצוי זכויות

כדי לידע את מגישי התביעות והזכאים בנוגע לתיקון החוק , ננקטו הפעולות הבאות :

- הוכנו פלקטים שיופצו בלשכות שירות התעסוקה המסבירים את התיקון.
- יישלחו מכתבים לבני זוג שהם אוכלוסייה פוטנציאלית לבחירה: זוגות זכאים שבהם האישה נבחרת בעילת אם ויש לה הכנסות מעבודה.

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

רשימת תפוצה

- פקידי תביעות הבטחת הכנסה
- פקידי מרכזי השירות
- פקידי המוקד הטלפוני

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

בברכה,

דבורה בדר

מנהלת אגף הבטחת הכנסה

חוק הבטחת הכנסה (תיקון מס' 51), התשע"ח-2017*

1. בחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 2(א), במקום פסקה (5) יבוא:
- "(5) (א) הוא הורה לילד שבהחזקתו ונמצא עמו וטרם מלאו לו שנתיים, ואם הורי הילד הם בני זוג – תהיה הזכאות לגמלה לפי פסקה זו נתונה לאם, אלא אם כן בחרו בני הזוג כי היא תהיה נתונה לבן הזוג האחר.
- (ב) בחרו בני הזוג כאמור בפסקת משנה (א), הם רשאים לחזור ולשנות את בחירתם, ואולם אם בן הזוג שאינו זכאי לגמלה לפי פסקת משנה (א) זכאי לה לפי פסקה (2), הם יהיו רשאים לעשות כן כל שישה חודשים.
- (ג) תוקפה של זכאות לאחר מסירת הודעה על בחירה כאמור בפסקת משנה (א) או (ב) הוא מ-1 בחודש שלאחר מכן."
2. בסעיף 6(ג) לחוק העיקרי, במקום "לבעל" יבוא "לאחד מבני הזוג לפי בחירתם" והמילים "לאשה או" – יימחקו.
3. (א) תחילתו של סעיף 2(א)(5) לחוק העיקרי כנוסחו בחוק זה ב-1 בחודש שבתום ארבעה חודשים מיום פרסומו של חוק זה, והוא יחול על גמלה המשתלמת מאותו מועד ואילך.
- (ב) תחילתו של סעיף 6(ג) לחוק העיקרי כנוסחו בחוק זה ב-1 בחודש שלאחר יום פרסומו של חוק זה והוא יחול על גמלה המשתלמת מאותו מועד ואילך.

בנימין נתניהו	חיים כץ
ראש הממשלה	שר העבודה הרווחה והשירותים החברתיים

יולי יואל אדלשטיין
יושב ראש הכנסת

ראובן ריבלין
נשיא המדינה

המוסד לביטוח לאומי – מנהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה

נספח 2 – טופס בחירה – בל/5223

<div style="border: 1px solid black; padding: 2px;"> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> מס' זהות / דרכון </div> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> סוג המסמך דפים </div> </div>	לשימוש פנימי בלבד (סריקה)	חותמת קבלה
--	------------------------------------	------------

המוסד לביטוח לאומי
מנהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה

בחירת הורה לילד לצורך
קבלת פטור מהתייצבות

1 פרטים אישיים			
פרטי התובע			
שם משפחה	שם פרטי	ת. זהות	ס"ב
פרטי בן/בת הזוג			
שם משפחה	שם פרטי	ת. זהות	ס"ב

2 הסבר החוק
<p>על פי חוק הבטחת הכנסה הורה לילד עד גיל שנתיים פטור מהתייצבות בלשכת תעסוקה לצורך הטיפול בילד. ההורים יכולים לבחור בהסכמה מי מהם יחשב כמטפל העיקרי בילד ויהיה פטור מהתייצבות בשירות התעסוקה ומי מהם צריך להתייצב בשירות התעסוקה או לענות על אחת מהסיבות האחרות הקבועות בחוק.</p>
חשוב לדעת
<p>1. הבחירה תיכנס לתוקף ב-1 לחודש שלאחר תאריך החתימה על טופס זה.</p> <p>2. אם ההורה השני מחויב להתייצב בלשכה – הבחירה מחייבת ל-6 חודשים מלאים. לא ניתן לשנות את הבחירה לתקופה זו. (רק בתנאים מסוימים ניתן לשנות את הבחירה לפני תום 6 חודשים).</p>
מתי לא תתאפשר הבחירה:
<p>1. כאשר בת הזוג בהיריון.</p> <p>2. כאשר בת הזוג אינה תושבת ישראל.</p> <p>3. כאשר מלאו לילד שנה ועשרה חודשים.</p> <p>4. כאשר אחד מההורים מטפל בילד נכה.</p>

3 הצהרה על הסכמה של שני בני הזוג
<p>אנו החתומים מטה מסכימים שהחל מ-1 לחודש שלאחר מועד החתימה על טופס זה, ההורה (שם ההורה) _____ יחשב כמטפל העיקרי בילד (שם הילד) _____</p> <p>שנולד בשנת _____ ובן/בת הזוג (שם) _____ יחויב להתייצב בלשכת שירות התעסוקה או לענות על אחת הסיבות האחרות בהתאם לחוק הבטחת הכנסה.</p> <p>חתימת ההורה * _____ חתימת בן/בת הזוג * _____ תאריך _____</p>

